

Miloš Horanský

Grafické básně

aneb

**Autoportrét psacího
stroje**

Texty z let 1968–1978

CHERM

Praha 2007

© Miloš Horanský, 2007

Epilogue © Radim Kopáč, 2007

© Cherm, 2007

Cover and graphic design © Jan Majcher, 2007

ISBN 978-80-86370-31-6

```

wqertzuioplkjhgfdsayxcvbnmlkjhgfdsaqwertzuiop
retwzwwuqiqoppalvzrtezqqawawqertzuioopllol
| ssssspst pst pat ticho pst spt ano i i
| i rrespektuj t hledání ano? ano? n k
| z p rzorz rz rz rz rznr zr zr rzr rzn rgr rorz rzz rzz rzz
| o u kolotočem k lemhlayano?ano? s e e
| o i hledej hledej hledej ha ha ha ha e
| žwertz uiooplkjhgfdsayxc v b n nm,,,!!!o
wqertzasy xc vbnfirtazeu-iqoq xnfg b mdjkk
  
```

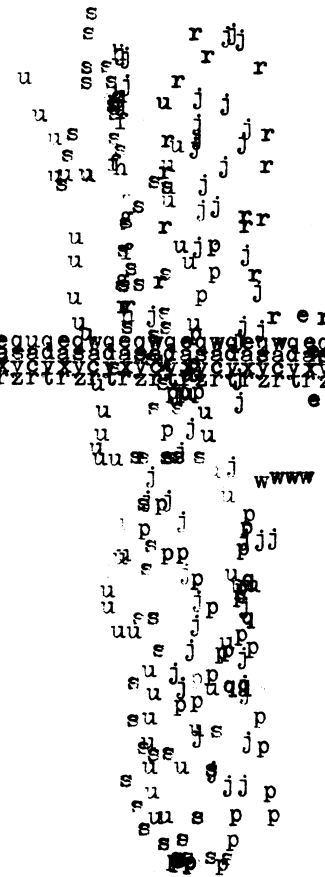
```

wqertzuioplkjhgfdsayxcvbnmlkjhgfdsaqwertzuiop
retwzwwuqiqoppalvzrtezqqawawqertzuioopllol
| ssssspst pst pat ticho pst spt ano i i
| i rrespektuj t hledání ano? ano? n k
| z p rzorz rz rz rz rznr zr zr rzr rzn rgr rorz rzz rzz rzz
| o u kolotočem k lemhlayano?ano? s e e
| o i hledej hledej hledej ha ha ha ha e
| žwertz uiooplkjhgfdsayxc v b n nm,,,!!!o
wqertzasy xc vbnfirtazeu-iqoq xnfg b mdjkk
  
```

ПРОГРАММА
ДВОУСТРУКТУРА

PROFINANCI
DVOCU STRUKTUR

HROBOKA NA MBS dopa
 dia a 64-otoz je-idea
 kdýž tch...i... 238 tch
 rozšíř...i... 238 tch
 Je na...i... 238 tch
 a...i... 238 tch
 aby...i... 238 tch
 n...i... 238 tch
 e...i... 238 tch
 H...i... 238 tch
 je...i... 238 tch
 o...i... 238 tch
 TERZ...i... 238 tch
 G...i... 238 tch
 I...i... 238 tch
 TRZ...i... 238 tch
 WQERRA...i... 238 tch

HROBOKA NA MBS dopa
 dia a 64-otoz je-idea
 kdýž tch...i... 238 tch
 rozšíř...i... 238 tch
 Je na...i... 238 tch
 a...i... 238 tch
 aby...i... 238 tch
 n...i... 238 tch
 e...i... 238 tch
 H...i... 238 tch
 je...i... 238 tch
 o...i... 238 tch
 TERZ...i... 238 tch
 G...i... 238 tch
 I...i... 238 tch
 TRZ...i... 238 tch
 WQERRA...i... 238 tch

Cosi nehotového: hra doopravdy

Doba si volí slova a slova volí lidé.

Josef Kroutvor: Fernet

„*Sám pojem experiment značí cosi nehotového, je to výzkum neznámého území,*“ charakterizuje fenomén tak řečené vizuální, konkrétní či experimentální poezie, který se zejména v 60. letech minulého století stal mezinárodní záležitostí, jeho čelná představitelka Bohumila Grögerová – ve dvojici s Josefem Hirschalem autorka průlomové sbírky *Job–boj* (1968), v níž je básnický jazyk využíván nejen ke sdělení, ale souběžně jako materiál pro stavbu svébytného výtvarného díla. V základech této práce se potkávají jak dobově aktuální conceptualismus s rezidui dada, tak kafkovsko-beckettovská citlivost pro absurditu moderního světa s eruptivním lyrismem Apollinairovým – a předně, jak dodává Grögerová, je nesporné, že básnický experiment „*úzce souvisel s rozmachem počítačové techniky a komunikačních technologií vůbec*“.

Zmíněné „*cosi nehotového*“ jako by v těchto souvislostech rovněž nabývalo dvojího významu, jako by je bylo možné vykládat ze dvou stran: nejde jen o samotný akt tvorby, ohledávající neznámé břehy, u nichž se potkávají různé uměny, od literatury přes výtvarné umění k hudbě, ale také o pohyb tohoto díla v čase. Experimentální poezie totiž ve zdejších kulturně-spoločenských podmínkách nápadně připomíná podzemní řeku – ještě po více než třiceti čtyřiceti letech totiž na světlo dne vyplouvají neznámé a pozoruhodné, stále svěží a jiskřivé plody této literární větve. Poté, co jsme se v průběhu 90. let jakoby mimochodem dozvěděli o takových žánrových digresích a koketériích Vodsedálkových (ve svazku *Bloudění*), Jirousových (*Magorova summa*) či Goldových (*Z Knihy realit*), dostaly se, a to jen za poslední dva roky, na oči veřejnosti

vizuální konstelace Miroslava Koryčana (v rámci retrospektivy *Zamračené židle*), vedle nich provokativní a všestranně riskantní průzkumy Vladimíra Burdy (*Lyrické minimum*) a též jeden z esteticky nejstrmějších počínů, Ladislava Nebeského *Bílá místa*, soubor exaktních vizuálních hádanek, v nichž to podstatné je skryto v bělobě nepotištěné stránky. – A nyní další objev a nový příspěvek k dějinám české experimentální poezie: Miloš Horanský (1932) a jeho *Grafické básně*, sbírka „textů z let 1968–78“ s podtitulem *Autoportrét psacího stroje*.

Horanský, absolvent oboru divadelní režie na brněnské JAMU a v současnosti pedagog pražské AMU, sice debutoval jen rok po vydání zmíněné sbírky *Job–boj*, tedy na samém sklonku 60. let – avšak o jeho poezii té i následující doby (shrnuté do šesti knížek) platí slova esejisty Jana Suka vyřčená nad zatím posledním autorským titulem, loňským souborem básní z let 1990–2005 pojmenovaným *Amortale*: „*Horanského lyrika byla vždy razantně mužná, odvážná a nekompromisní, drsná a zároveň kultivovaně filosofující, ačkoli ve verších autor nezapře bohatou divadelní zkušenost a z ní vyvěrající dramaticklost a obraznost...*“ Jistě je to i ona divadelní zkušenost, autorská záliba ve formulaci či „kresbě“ textu jako dramatického gesta, jako obrazného vykřičníku, výpustku anebo otazníku, jež tkví v základech přítomné experimentálně či synesteticky pojaté knihy – ale nacházíme tu též inspirace přicházející ze sfér hudby (vizme odkazy k Bachovi, Debussymu, Stockhausenovovi, ale i názvy jako *Partitura* či *Disharmonie*), dále z dějin výtvarného umění (Absolutní báseň jako pocta Malevičovu „absolutnímu“ bílému plátnu) a samozřejmě z literatury (Franz Kafka) či přímo z ohniska vznikajícího textu (Smrt slova, titulní *Autoportrét psacího stroje* aj.).

Konkrétní poezie Miloše Horanského má na pomyslné přímce spojující slovo s obrazem blíž k druhému pólu – sudičkou mu byl spíš Jiří Kolář a jeho sugestivní svědectví o hroučících se slovech, rozpadlých větách a nově povstalých tvarech (*Básně ticha*), než Emil Juliš ve sbírce *Progresivní nepohoda*,

jen o málo mladší knížce racionálně organizovaných postupů a forem. Hned vstupní text *Grafických básní* nám jaksi dává za pravdu: text-labyrinth, v němž sémantická hodnota prchá před vlastní, rozrůstající se vizualitou, až se takřka ztrácí či konečně mizí. Litery se stávají specifickými kameny, s nimiž pracují ruce demiurga: tu modelují anekdotickou vizuální zkratku (Coito ergo sum), tu rozmývaj duševní stav či pocit do okamžitých improvizací (Melancholie, Nostalgie, Úzkost), tu ilustrují – podobně jako Havlovy *Antikódy* – dobově příznačný konflikt svobodné individuality a zotročeného davu (Pozor na toho individualistu, Metoda přesvědčování, Pravda, Skeptik). Výsledné tvary jako by určoval „fantóm neseřaditelnosti“: moc fantazie, jíž je samosebou vlastnější náhoda než kompozice. Jejich lyrismus a hravost ovšem nesnímají z obrazů významovou tíži – hraje se tu o velká slova („*touha*“, „*pravda*“, „*dějiny*“ aj.), respektive o nezkalenost, ryzost jejich smyslu. Tato „hra doopravdy“ je symbolicky podtržena výtvarným řešením knížky: každý text je otištěn na protější straně v zrcadlově převráceném negativu, čímž dílo ke své konkrétní tváři získává též tvář tušenou: svůj stín, ducha básně, její podvědomí.

Třicet (a ještě víc) let staré *Grafické básně* Miloše Horanského jsou objevem se vším všudy: s lítostí, že byly čtenářské veřejnosti objeveny teprve nyní a že se jim nedostalo zasloužené pozornosti a odpovídajícího místa kupříkladu v reprezentativní antologii *Vrh kostek* (sestavené Hiršalem a Grögerovou v druhé polovině 60. let a vydané 1993) – ale také s radostí, že jejich nynější edice zřetelně prokazuje vnitřní sílu textů: že tyto básně dokáží, přes veškerý ironický odstup patrný z podtitulu, autenticky zpřítomnit čas svého vzniku a zároveň ožít a působit v naprosto odlišném kontextu. Jako by v onom úvodním „*čemsí nehotovém*“, jako definici experimentální poezie, byla zakleta i tato podmínka.

RADIM KOPÁČ

Obsah

Labyrint	9
Protínání dvou struktur	11
Katastrofa	13
Malý sen	15
Musíme se učit z duchovního odkazu celých dějin ...	17
Propichování názoru	19
Vzpoura méněcenných	21
Don Quijote	23
Filosofie člověka?	25
Disharmonie	27
Hřbitov padlých vojáků	29
Bubnování na mozkové blány	31
Melancholik?	33
Absolutní báseň	35
Pozor na toho individualistu	37
Metoda přesvědčování	39
Pravda	41
Skeptik	43
Nostalgie	45
Touha	47
Partitura	49
Spravedlnost silnějších	51
Odnikud kam?	53

Konflikt.....	55
Schizofrenie.....	57
C. Debussy.....	59
Hamlet.....	61
Z každého hejna jich několik nedoletí.....	63
Není rád že je kamenem velké stavby?.....	65
Setkání.....	67
Osamělý dav.....	69
Rybí smrt.....	71
Mládenci z pece ohnivé.....	73
Hledání jistot v soužití.....	75
Úzkost.....	77
Fantóm neseřaditelnosti.....	79
My interpunkce plná smyslu.....	81
Zastavte čas.....	83
Cogito ergo sum.....	85
Coito ergo sum.....	87
Malá samota.....	89
Velká samota.....	91
Láska duší.....	93
Láska těl.....	95
J. S. Bach I.....	97
J. S. Bach II.....	99
Smrt slova.....	101

Zastavovač krve.....	103
Franz Kafka.....	105
Autoportrét psacího stroje.....	107
Cosi nehotového: hra doopravdy (<i>doslov</i>).....	109

Pavel Rejchrt: Labyrint země Sinear

Svazek 1, doslov Vladimír Novotný, ilustrace autor, pevná vazba, 128 stran, 150 Kč.

Cyklus meditativních skladeb žánrově osciluje mezi polohou litanie, modlitby a rozpravy.

Petr Pazdera Payne: Nečekaný čekáný a jiné variace na staré biblické příběhy

Svazek 2, doslov Josef Štochl, ilustrace Lucie Markvartová, pevná vazba, 112 stran, 130 Kč.

Parafráze na staré biblické příběhy autor uvádí slovy z evangelia, jež mu slouží jako impuls k rozvíjení alegorického příběhu.

Markéta Hrbková: Stíny světla

Svazek 3, doslov Vladimír Křivánek, ilustrace Jana Majcherová, pevná vazba, 80 stran, 120 Kč.

Citově maximalistická poezie má charakter spirituální zpovědi, při níž se ve vši skrytosti na povrchu obnažuje metafyzický podtext.

Emil Hakl: Zkušební trylky z Marsu

Svazek 4, doslov Vladimír Novotný, ilustrace Boris Jirků, pevná vazba, 144 stran, 197 Kč.

Haklova poetika skrytě kultivovaného „žvástu“ jako postmodernistického básnického postupu vynalézavě navazuje na tradice wernischovské loutkovitosti nebo sršaté panoptikálnosti A. Stankoviče.

Karel Urban: Co skrývá tma

Svazek 5, doslov Vladimír Křivánek, ilustrace Richard Tymeš, pevná vazba, 94 stran, 167 Kč.

Urbanova prvotina nezapře zakotvení v tradici reflexivní poezie světové i české, zcela vědomě a logicky se hlásí k tradici holanovské.

Josef Štochl: Ztracený brod

Svazek 6, doslov Jan Šulc, ilustrace Tadeusz Bartoš, pevná vazba, 128 stran, 164 Kč.

Je-li pro Štochlovu poezii něco skutečně charakteristické, je to její neustálá – a pro jednotlivé básně životodárná – vnitřní rozpornost. (Jan Šulc)

Eva Frantínová: Hudba psaná pro měděný drátek

Svazek 7, doslov Vladimír Novotný, ilustrace Kateřina Opltová, pevná vazba, 160 stran, 177 Kč.

Knihy čirých literárních samomluv promítnutých do podoby meditativních prozaických vyznání.

Rudolf Kubran: Liška k smrti dojatá

Svazek 8, doslov Radim Kopáč, ilustrace Petra Gadasová, pevná vazba, 112 stran, 167 Kč.

Základní poetickou hodnotou insitních veršů je kreativní hra. Kubranův přístup ke světu a k literatuře je bytostně patafyzický.

Bohumil Nuska: Tanec smrti

Svazek 9, doslov Jindřich Němeček, ilustrace autor, pevná vazba, 96 stran, 160 Kč.

Prozaické reflexe podávají různé pohledy na smrt v různých dobách a kulturách.

Viki Shock: Poddůstojníky

Svazek 10, doslov Vladimír Novotný, ilustrace Martina Chloupa, pevná vazba, 112 stran, 160 Kč.

Hravá poezie post-patafyzického ražení.

Miroslav Koryčan: Pršení hlásek v dešti slov

Svazek 11, doslov Radim Kopáč, ilustrace autor, pevná vazba, 112 stran, 200 Kč.

Zvláště výrazně se v Koryčanových textech projevuje až živočišná radost z bytí, pocit svobody a volnosti života v přírodě... a především potěšení z okamžiku... (Josef Hiršal)

Petr Král: Bar Příroda čili Budoucnost 5 km

Svazek 12, doslov Stanislav Dvorský, ilustrace Roman Erben, pevná vazba, 160 stran, 200 Kč.

Poezie z šedesátých let; vrcholné dílo klasika českého surrealismu.

Miloš Horanský: Grafické básně aneb Autoportrét psacího stroje

Svazek 13, doslov Radim Kopáč, pevná vazba, 120 stran, 200 Kč.

Vizuální, konkrétní či experimentální poezie z let 1968–78. Svědectví o hroučících se slovech, rozpadlých větách a nově povstalých tvarech.

ILUSTROVANÁ EDICE
svazek 13

Miloš Horanský

**Grafické
básně**
aneb
**Autoportrét psacího
stroje**

V roce 2007 vydalo nakladatelství Cherm
Hauptova 601, 156 00 Praha 5-Zbraslav
jako svou 42. publikaci

Doslov Radim Kopáč
Redakce Jan Šulc
Grafická úprava Jan a Jana Majcherovi
Tisk a knihařské zpracování
PBtisk Příbram

www.cherm.eu
cherm@volny.cz

CHERM